

Handläggare
Flor Luna
Telefon: 0850824048

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd
2021-10-21

Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad

- Svar på remiss

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och lämnar det som svar på remissen.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har på uppdrag av kommunstyrelsen i budget 2020 tagit fram förslag på handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad som nu är på remiss. Handlingsplanen behandlar skyfall, värmebölja och torka och innehåller förslag på aktiviteter samt ansvariga nämnder, kontor och bolag.

Förvaltningen ser en tydlig koppling och möjliga synergieffekter med arbetet med planering och identifiering av samhällsviktig verksamhet som förvaltningen bedriver inom arbetet med krisberedskap och civilt försvar. Arbete utifrån en enhetlig metod och en central samordning för med sig flera vinster. För detta är det viktigt att säkerställa ett bra informationsflöde mellan central och lokal nivå. Förvaltningen saknar i förslaget att stöd i förhandling och framtagande av uthyrningsavtal med privata fastighetsägare tas med gällande frågan om klimatanpassning av lokaler. Behov av att se över nyckeln för tilldelning av parkinvesteringsmedel lyfts som en förutsättning för genomförandet av identifierade klimatanpassningsåtgärder i park- och naturmark.

Bakgrund

Kommunstyrelsen fick i budget 2020 uppdrag att utarbeta en handlingsplan för klimatanpassning inriktad på skyfall och värmeböljor. Stadsledningskontoret har, tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser, tagit fram ett förslag till handlingsplan som nu skickas på remiss.

I handlingsplanen konkretiseras miljöprogrammets målområde 3 *Ett klimatanpassat Stockholm*. Programmets målbild är ett Stockholm som är väl förberett att kunna hantera konsekvenserna av ett

förändrat klimat och som kan hantera både direkta och indirekta effekter av höga vattennivåer och flöden, skyfall, värmeböljor och långvarig torka. Av programmet framgår det att arbetet i första hand bör fokusera på att: Minimera risken för människors liv och hälsa, förhindra allvarliga störningar av samhällsviktig verksamhet och verksamhet som är viktig för stadens funktionalitet, samt minska risken för allvarliga materiella skador och allvarlig påverkan på miljön.

I samband med framtagandet av klimathandlingsplanen gjorde stadsledningskontoret en översyn av *Plan för Stockholm stads klimatanpassningsarbete* som tydliggör metoden för arbetet med klimatanpassning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning Medborgarservice, stadsmiljö och öppen verksamhet.

Ärendet

Handlingsplanen behandlar skyfall, värmebölja och torka. Nämnder och styrelser ska implementera planens aktiviteter i sina respektive verksamhetsplaner. Uppföljning sker i samband med ordinarie verksamhetsuppföljning och uppföljning av miljöprogrammet. Ansvarsfördelningen föreslås följa det befintliga ansvar och den rådighet som nämnder och styrelser redan har. Detta innebär att ansvarig nämnd behöver planera för att långsiktigt inrymma klimatinvesteringar inom ramen för ordinarie investeringsplanering och i förekommande fall budgetera för drift och skötsel.

Förslag på aktiviteter som berör förvaltningen sammanfattas nedan:

Gällande skyfallssäkring,

- **Aktivitet 1. Beskriva och konkretisera samhällsviktig verksamhet vid skyfall som utgångspunkt för stadens ambitionsnivå att säkra liv och hälsa** (huvudansvar tillsammans med kommunstyrelse). Arbetet innefattar genomförandet av risk- och sårbarhetsanalyser (RSA). Samhällsviktig verksamhet i samband med ett skyfall i Stockholm behöver utredas och resultatet av detta blir i sin tur utgångspunkten i de tematiska fördjupade RSA (aktivitet två).
- **Aktivitet 2. Kompletterande risk- och sårbarhetsanalyser (RSA:er) för skyfall inom utpekade riskområden** (huvudansvar tillsammans med kommunstyrelse). En specifik RSA för skyfall togs fram av stadsledningskontoret år 2018. I denna identifierades ett

antal övergripande riskområden utifrån stadens skyfallsmodell och kvalitativa analyser. Med utgångspunkt i dessa riskområden behöver fördjupade analyser tas fram där riskbild och åtgärdsbehov utreds vidare med syfte att peka ut riskobjekt, riskkällor och avgränsade riskområden.

- **Aktivitet 4. Framtagande av åtgärdsplaner** (huvudansvar tillsammans med andra förvaltningar och bolag). Val av åtgärder genomförs med utgångspunkt i stadens egna rådigheter. Förslag till former för samverkan med andra aktörer vars verksamhet identifieras som samhällsviktig (exempelvis sjukvård) ingår i planerna. Förslag på åtgärder behöver även inkludera enhetliga parametrar för att indikera risker (exempelvis vattennivåer på vägar eller hur länge vatten kan stå vid en vägg).
- **Aktivitet 6. Utredning – Riskkartering för skadekostnader vid skyfall** (huvudansvar tillsammans med andra förvaltningar och bolag). Omfattar uppskattning av skadekostnader på byggnader och verksamheter till följd av översvämningar samt kombinationen av skyfallsmodellens resultat med uppskattade skadekostnader. Utifrån analysen kan ett antal scenarion tas fram. Inklusivt ett "0-alternativ", det vill säga om inga skyfallsåtgärder vidtas.
- **Aktivitet 9. Rutin för nyttjande av olika typer av ytor för skyfallsåtgärder.** En av stadens skyfallsprinciper är att ytor så som park- eller naturmark utgör medvetna fördröjningsytor vid skyfall förutsatt lämpligheten ur hydrologiska och ekologiska förutsättningar samt kostnadseffektivitet. För detta behövs en rutin för processen och ansvarsfördelningen för detta. Hänsyn till de lokala åtgärdsprogrammen för god vattenstatus behöver beaktas.
- **Aktivitet 10. Ansvarsfördelning för skyfalls och dagvattensåtgärder** (huvudansvar tillsammans med SVOA och trafiknämnden). I handlingsplanen föreslås en utredning som identifierar rådande ansvarsfördelningar gällande dagvatten och skyfall, förutsättningar för att dimensionera ledningsnätet för högre flöden och förslag till ansvarsgränser där så behövs samt eventuella förslag på avtal.
- **Aktivitet 12. Metodutveckling av mångfunktionella skyfalls- och dagvattenåtgärder.** Sådana metoder ska tillgodose olika anspråk, så som skyfallshantering, dagvattenhantering samt rekreativa, ekologiska och estetiska aspekter. Drift och anläggningskrav samt tillgänglighet och möjlighet till städning och snöröjning bland annat behöver också uppfyllas. Förslag på lösningar och tidigare erfarenhet

Skärholmens stadsdelsförvaltning
Avdelning medborgarservice, stadsmiljö och
öppen verksamhet

Bodholmsplan 2, 127 26 Skärholmen
Box 503
127 26 Skärholmen
Växel 08-508 24 000
Fax
skarholmen@stockholm.se
stockholm.se

behöver sammanställas i en handbok för att underlätta arbetet framåt.

- **Aktivitet 13. Samordning av skyfallsarbete mellan stadens fastighetsägare.** För att klara av att genomföra verkningsfulla åtgärder identifieras i planen ett behov av samverkan mellan åtgärder som avses genomföras på kvartersmark, gatumark, torg och parkmark. Även former för delning av och tillgång till information behöver införas.

Gällande beredskap vid värmebölja

- **Aktivitet 1. Utreda principer för stadens hantering av värmebölja.** Arbetet som leds av Kommunstyrelsen utgör grundförutsättningen för tydliggörandet av hur stadens arbete med värmebölja ska se ut och organiseras.
- **Aktivitet 2. Kompletterande risk- och sårbarhetsanalys för värmebölja.** År 2019 genomfördes en tematisk stadsövergripande RSA avseende värmebölja. Detta med anledning av värmeböljan 2018 där ett antal risker och sårbarheter identifierades. Det finns nu behov av att fördjupa analysen och undersöka vilka risker som återstår samt lämna förslag på åtgärder för att hantera riskerna.
- **Aktivitet 3. Ha en planering för verksamhetsanpassning vid värmebölja** (huvudansvar tillsammans med andra). Aktiviteten innebär att pågående arbete fortgår och att implementering av planer och rutiner sker hela vägen ut i verksamheterna såsom skolor, förskolor, omsorgsboenden eller hemtjänsten. Målet är att varje verksamhet har en planering för hur verksamheten ska anpassas vid en värmebölja. I detta ingår även att se över behov och inventera möjligheter i aktuella lokaler.
- **Aktivitet 4. Uppnå förmåga att inkludera och hantera effekter av värmebölja i stadsutvecklingsprocessen.** Aktiviteten innebär att i processen med att ta fram planprogram och detaljplaner inkluderas frågan om värmebölja och torka, vilket inte är fallet i nuläget.
- **Aktivitet 5. Fördjupad värmeanalys för staden.** De värmekarteringsunderlag som finns tillgängliga behöver uppdateras och fördjupas, för att öka kunskapen om var i staden områden med särskilt höga temperaturer kan förväntas vid värmeböljor. Olika kartläggningar och underlag behöver läggas ihop och analyseras med kartor över exempelvis omsorgsboenden, närhet till- och möjlighet till komplettering av skuggande och svalkande utemiljöer.

Skärholmens stadsdelsförvaltning
Avdelning medborgarservice, stadsmiljö och
öppen verksamhet

Bodholmsplan 2, 127 26 Skärholmen
Box 503
127 26 Skärholmen
Växel 08-508 24 000
Fax
skarholmen@stockholm.se
stockholm.se

- **Aktivitet 6. Utreda förslag på åtgärder som ger möjlighet att släcka törsten på offentlig plats, samt genomföra ett pilotprojekt inom ramen för detta.** Vid en värmebölja är det mycket viktigt att få i sig tillräckligt med vätska. Handlingsplanen föreslår att utreda möjligheten att tillgå dricksvatten i det offentliga rummet genom ett pilotprojekt där olika alternativ prövas.
- **Aktivitet 7. Utreda förutsättningar att spara vatten vid långvarig värme och torka.** Förutsättningar och rutiner för att införa ett bevattningsförbud eller på annat sätt spara vatten behöver utredas, förutsättningar och eventuella dispenser, samt vad stadens egna verksamheter kan göra för att minska stadens egen vattenförbrukning. Vattenförbrukande verksamheter som exempelvis simhallar, plaskdammar och vattenlek på förskolor behöver ingå i utredningen.
- **Aktivitet 8. Utreda förutsättningar för att leda dagvatten från kvartersmark till allmänplatsmark i syfte att bevattna växtbäddar och planteringar** (huvudansvar tillsammans med andra förvaltningar och bolag). I handlingsplanen föreslås en utredning gällande förutsättningar för utformning och ansvar för att avleda dagvatten från privata fastighetsägares kvartersmark till stadens mark och utnyttja vattnet i växtbäddar och planteringar. Detta kan innebära en kostnadseffektiv lösning för dagvattnet samt lokalt utnyttjande.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen ser en tydlig koppling mellan föreslagna åtgärder i förslaget till handlingsplan för klimatanpassning och stadens övergripande process för RSA. Detta innebär goda möjligheter till samkörning och synergieffekter med den planeringen för identifiering av samhällsviktig verksamhet som förvaltningen bedriver inom arbetet med krisberedskap och civilt försvar. Detsamma gäller förslag på fördjupade RSA och framtagande av åtgärdsplaner, där förvaltningen ser flera vinster med att arbetet genomförs utifrån en enhetlig metod och samordnas från kommunstyrelsen.

Att säkerställa ett bra informationsflöde mellan central och lokal nivå är en viktig förutsättning för det föreslagna arbetet. Ett konkret exempel är att möjliggöra för expertis som skyfallsfunktionen och en liknande funktion för värmebölja att bidra på en djupare nivå vid framtagande av förslag på åtgärder. Ett annat exempel kan vara

samverkan mellan stadsdelar som ansvarar för liknande verksamheter och bostadsbolagen som fastighetsägare i frågan om anpassning av lokaler och prioritering av identifierade åtgärder i investerings- och reinvesteringsplaner.

Gällande frågan om anpassning av lokaler ser förvaltningen ett behov av att tydliggöra hur förvaltningar, kontor och bolag ska bedriva arbetet med att förbättra byggnaders förutsättningar att stå emot värme i lokaler som inte ägs av staden. Stöd i förhandling och framtagande av uthyrningsavtal med privata fastighetsägare är ett område som inte berörs i planen och som förvaltningen ser som väsentligt för att säkerställa ett heltäckande beredskaps- och klimatanpassningsarbete.

Angående förslag att ansvarig nämnd planerar för att inrymma klimatinvesteringar inom ramen för ordinarie investeringsplanering och budget för drift och skötsel lyfter förvaltningen behovet av att se över nyckeln för tilldelning av parkinvesteringsmedel och medel för parkdrift ("stadsmiljönyckeln"). Även om det finns besparingsmöjligheter i att integrera klimatanpassningsåtgärder med redan planerade parkinvesteringar, åtgärder för biologisk mångfald eller åtgärder för god vattenstatus innebär klimatanpassningsåtgärder en extra kostnad som justerade nycklar bör ta hänsyn till.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen bedömer att frågor rörande klimatanpassning är relevanta att analysera ur ett jämställdhetsperspektiv. Förvaltningen bedömer dock att det är ansvarig för handlingsplanen som bör göra detta. Förvaltningen gör därför ingen egen jämställdhetsanalys i ärendet.

Patrik Åhnberg
Stadsdelsdirektör

Sara Heppling Trygg
Avdelningschef

Bilagor

1. Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholm stad.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Patrik Åhnberg, Stadsdelsdirektör	2021-10-06
Sara Heppling Trygg, Avdelningschef	2021-10-05